

Natuurinclusief bouwen voor Huismussen

Een succesvol project

Toen een pand in Schalkwijk op de nominatie stond gesloopt te worden, is onderzoek gedaan naar eventuele beschermde dieren aldaar. Er kwamen lokale populaties voor van Huismus en gewone dwergvleermuis. De compenserende maatregelen hiervoor blijken nu goed te werken, in elk geval voor de Huismus.

■ Antje Ehrenburg

Op de hoek Engelandlaan-Duitslandlaan stond sinds 1987 een gezinsvervangend tehuis: de Schalksehoek, in beheer bij SIG. Deze stichting kwam in 2017 met plannen om het pand te vervangen door een moderner huis. De projectleider vroeg of ik vooronderzoek wilde doen naar het mogelijk voorkomen van beschermde soorten. In de

zomer van 2017 heb ik daarom geregeld daar 's nachts rondgelopen met een batdetector om vleermuizen te inventariseren. En bij de inventarisaties overdag bleek er een lokale populatie Huismus voor te komen die gebruik maakte van het pand, maar hun 'hoofdverblijf' hadden aan de overkant in de woonhuizen aan de Duitslandlaan.

VROUWTJE HUISMUS MET JONGEN Foto: René van Rossum

De nieuwe oostgevel met [INBOUWPANELEN](#), 28 juni 2023

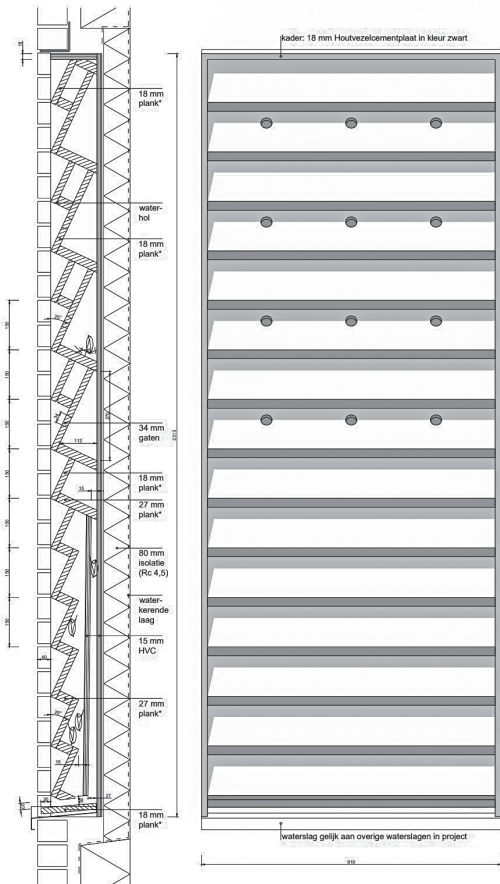
Compensatie met uniek ontwerp

Op basis van mijn onderzoek kon niet worden uitgesloten dat er gewone dwergvleermuizen en Huismussen in het pand voorkwamen. Daarom heb ik voor deze soorten mitigatie- en compensatiemaatregelen voorgesteld voor de sloop van het pand, en voor de tijd daarna, waarin het gebouw er niet meer zou staan. Voor vleermuizen zijn daarom vier tijdelijke verblijfplaatsen in de nabijheid van het pand opgehangen. Ook heb ik voorstellen gedaan om in en rond het nieuw te bouwen pand de verloren gegane verblijfplaatsen permanent te compenseren middels nieuwe ingebouwde verblijfplaatsen.

Het is altijd zaak om bij compenserende maatregelen flink te 'overcompenseren', je weet immers nooit of de nieuw aangeboden plekken worden geaccepteerd door de lokale vogels en vleermuizen. Ik heb daarom voorgesteld om de verloren

gegane verblijfplaatsen in het oude pand in de nieuwbouw te compenseren met 72 nieuwe verblijfplaatsen voor Huismussen, en zes grote nieuwe verblijfplaatsen voor vleermuizen, alles in te bouwen in de oostgevel. In de tekeningen van de architect was de oostgevel namelijk een blinde muur; hier zouden inbouwkasten niemand tot last zijn en bovendien voor de dieren op een geschikte kant hangen (niet te warm op het zuiden). Ook raadde ik aan om de dichte haag rondom het oude pand (die dus ook verloren ging bij de sloop) bij de nieuwbouw zoveel mogelijk 'na te bootsen' met een nieuwe dichte haag.

De architect is met deze adviezen enthousiast aan de slag gegaan en hij heeft een prachtig ontwerp gemaakt van een gevelpaneel met daarin gecombineerd 12 huismusverblijven (bovenin) en enkele grote verblijfplaatsen voor vleermuizen (onderin). Van deze grote

Zijaanzicht van **HET ONTWERP** voor de gevelpanelen. Bron: Butzelaar architecten

gevelpanelen tekende hij zes stuks in de oostgevel van het nieuwe pand.

Nieuwe bewoners?

Na de sloop van het pand in 2018 werd de nieuwbouw voltooid eind 2019. Nieuwe bewoners trokken erin: in de ene helft van het pand mensen die begeleid worden door SIG, in de andere helft particulieren. Voor mij was natuurlijk de grote vraag of ook de Huismussen in de Duitslandlaan het nieuwe pand zouden gaan betrekken. Zouden ze de nieuwe nestplaatsen vinden en in gebruik gaan nemen? In

het coronajaar 2020 liep ik vaak een rondje door de Duitslandlaan en heb ik er geen Huismussen gezien. Wat in dat jaar meespeelde, was dat precies naast het nieuwe pand met de huismuskasten toen de verbouw en nieuwbouw van het Rudolf Steiner College gaande was. Het nieuwe schoolgebouw werd na bijna twee jaar eind 2021 opgeleverd. In januari 2022 namen leraren en leerlingen de nieuwbouw in gebruik. Na enkele onrustige jaren waren de bouwactiviteiten in de Duitslandlaan eindelijk afgerond!

Gevonden!

In de loop van 2022 heb ik weinig activiteiten waargenomen bij de huismuskasten, maar vanaf het voorjaar van 2023 was duidelijk dat de lokale populatie Huismussen de kasten had gevonden! Het was een gekwetter van jewelste bij de kasten. Ik zag ze er geregeld invliegen, dus de kasten waren gevonden! Dat was natuurlijk goed nieuws. En de Huismus is bij uitstek een koloniebroeder, dus ongetwijfeld 'kletsen' de vogels dat onderling aan elkaar door.

Bewoonde nesten

Eind juni 2023 telde ik aan de hand van gebruikssporen aan de buitenkant van de kasten dat van de 72 nestkasten er zeker 30 in gebruik waren genomen, dus dat is bijna de helft. Ik vind dat een mooie score. Ik zag Huismussen op en neer vliegen met voer, dus er waren duidelijk ook jonge vogels aanwezig in de kasten. Natuurlijk weet ik niet het broedsucces van de paartjes die hier gebroed hebben, maar ik vermoed dat er heel wat jongen groot zijn geworden. De kasten zijn namelijk best gunstig gepositioneerd. Er kunnen geen roofdieren bij komen, en op het schoolplein staat een mooie grote groene plataan die zorgt voor schaduw en schuilmogelijkheid. De oude kolonie in de huizen

HUISMUS MANNETJE Foto: René van Rossum

aan de Duitslandlaan ligt vlakbij aan de overkant, dus 'familie' is altijd in de buurt. Kaal zand voor de Huismussen om te 'badderen' is in ruime mate aanwezig op het schoolplein, en voedsel is waarschijnlijk in de buurt genoeg aanwezig in de vorm van zaden, broodkrumels en dergelijke.

Naar de bewoning van de vleermuiskasten heb ik geen onderzoek gedaan, het is dan ook niet bekend of deze verblijfplaatsen al in gebruik zijn.

Natuurinclusief bouwen

Uit bovenstaande blijkt dat de compenserende maatregelen in dit nieuwe pand voor de Huisemus succesvol hebben uitgepakt. Een geslaagd project dus. In zijn algemeenheid wordt tegenwoordig bij veel nieuwbouwprojecten zogenaamd natuurinclusief gebouwd. Dat is niet persé bedoeld als compensatie,

maar ook vaak uit voorzorg om de biodiversiteit te vergroten. Dit kan van alles inhouden, bijvoorbeeld inbouwkasten voor vleermuizen en/of vogels, groene daken en dergelijke. Er is echter nog niet zo heel veel bekend over de slagingskansen van dit natuurinclusief bouwen (er wordt ook weinig gemonitord). Uit dit voorbeeld aan de Duitslandlaan blijkt dat natuurinclusief bouwen - mits op de goede manier aangepakt - de lokale populatie Huisemus zeker kan ondersteunen.

Meer lezen?

- Architect: <https://www.butzelaar-cs.nl/>
- SIG woonvoorzieningen: <https://www.sig.nu/over-de-sig/>
- Verkoopbrochure appartementen in nieuwe pand: <https://bit.ly/3JOBWgf>
- Nieuwbouw Rudolf Steiner College: <https://rscollege.nl/nieuwbouw/>